

Безруков А. В.,
викладач кафедри філології та перекладу
Дніпропетровського національного університету
залізничного транспорту імені Всеволода Лазаряна

ПОЕЗІЯ АНГЛІЙСЬКИХ МЕТАФІЗИКІВ XVII СТ.: ІСТОРІЯ НАУКОВОГО ОСМИСЛЕННЯ ФЕНОМЕНУ ТА СУЧАСНІ СТУДІЇ

Анотація. У статті розглядаються основні вектори наукового оволодіння феноменом англійської метафізичної поезії, від її відродження на початку XX ст. до сьогодення. Адже саме систематизація наукових поглядів і простеження трансформацій наукових установок щодо творчості літераторів «метафізичної школи» сприяє багатовекторному вивченню унікальних стильових парадигм поезії метафізиків, що може наблизити до розуміння грандіозної картини світу та шляхів передачі трансперсонального досвіду, які набувають художніх контурів у творах англійських митців XVII ст., – першовідкривачів метафізичної образності.

Ключові слова: метафізична поезія, феномен, наукове осмислення, історія, сучасний стан, лірика, митець.

Постановка проблеми. Стиль метафізичної лірики став однією з поетичних домінант літературного життя першої половини XVII ст., лишаючись і зараз у центрі художнього процесу. Згадаємо також, що початок XVII ст. у європейській літературі характеризувався надзвичайним інтересом до поезії і всього того, що пов'язане з її створенням. Саме релігійне XVII ст., всупереч атеїстичному XVIII, було часом триумфу поезії. Художня творчість виходить на зовсім інший, ще недостатньо розвинений Ренесансом рівень пошуку і створення якісно нових засобів вираження поетами власного світовідчуття. Іспанський гонгоризм і концептизм, італійський маринізм, німецька сілезька школа, преціозна література Франції, англійський еффуїзм – не повний перелік заявок європейських поетів на створення по-філософськи вишуканої, лексично витонченої літератури [див.: 1, с. 12]. Цілком закономірним у такому контексті вбачається виникнення англійської «метафізичної школи» поетів.

Вважається, що першим поняття «метафізична поезія» у 1585 р. вжив Дж. Бруно у роботі «Про героїчний ентузіазм». А от історико-літературним терміном вираз «метафізичні поети» став після публікації С. Джонсоном «Життя Каулі» (*Life of Cowley*, 1779), де засуджувався відступ метафізиків від принципів наслідування природі, що призвело, на думку критика, до ускладнення метафорики їхніх пасажів [див., зокрема: 17].

Сьогодні ж термін «метафізична поезія» вживається в амбівалентному значенні: по-перше, для виокремлення творчості англійських літераторів XVII ст., послідовників Джона Донна (*John Donne*, 1572–1631), та іноді споріднених поетичних явищ у тогочасних літературах інших країн, і по-друге, для позначення т. зв. «поетичної продукції особливого роду» [21, с. 18], витоків якої – у бароковій поезії, і яка продовжує своє існування в трансформованому вигляді в літературах більш пізнього періоду й аж дотепер.

Глибоке осягання й багатовекторне вивчення унікальних стильових парадигм метафізичної поезії може наблизити до розуміння тієї масштабної картини світу та способів її сприйняття, що за допомогою вишуканих зображальних засобів знаходили художнє вираження в творах англійських митців XVII ст., – першовідкривачів метафізичної образності, а також до сприйняття тієї змістовної глибини, що зазвичай диктується поезією такого типу. Все це неможливе без розуміння витоків наукового осмислення поетичних вишукувань метафізиків і визначення трансформацій поглядів філологів, культурологів, критиків на них у сучасному літературознавчому дискурсі. Тому **метою статті** є систематизація наукових поглядів і простеження ключових векторів наукового оволодіння феноменом метафізичної лірики від моменту відродження поезії «школи Донна» на початку XX ст. до сьогодення.

Виклад основного матеріалу. Досліджуючи метафізичне в поезії, відразу можна зіткнутися з певною термінологічною невизначеністю, усунення якої значно полегшує вивчення цього літературного феномену. Зокрема, сучасна російська дослідниця О.О. Іконнікова розділяє поняття власне метафізичної поезії та метафізичної традиції, розглядаючи першу виключно в межах епохи бароко, а другу – в межах всієї світової літератури [5, с. 10]. На нашу думку, такий підхід не лише спрощує дослідження напрочуд гетерогенного явища метафізичної поезії, а й відкриває ширші можливості для прискіпливого вивчення англійських барокових авторів-першовідкривачів, оскільки саме їм належать революційні творчі ідеї, саме їхня неперевершена дотепністю була яскраво осяяна «метафізичними спалахами» свідомості.

Дослідниця подає досить чітке визначення і самої барокової «метафізичної школи»: «загальне найменування групи англійських поетів XVII ст., творчість яких протиставлялася епігонам Високого Ренесансу, що пропагувався поетами-кавалерами на чолі з Б. Джонсоном». Тут вона продовжує традиційне для літературознавства співвіднесення творчих манер двох «шкіл».

Варто зазначити, що після відродження Т. Еліотом¹ на початку XX ст. «метафізичної школи» Дж. Донна її наукове осягання відбувалося досить хаотично й нерівномірно. Потужна західна дослідницька традиція наразі нараховує десятки критичних праць, присвячених бароковим метафізикам, із яких, однак, не все репрезентоване має цінність як для літературознавчої науки взагалі, так і для представленого дослідження зокрема. Доцільніше зупинитися на фундаментальних розвідках, що задали науковий вектор в осмисленні феномену метафізичної поезії XVII ст.

Так, британська дослідниця Х. Гарднер точно реконструювала риси метафізичного тексту тоді, коли такі тексти лише

¹ Вперше есе «Поети-метафізики» (*The Metaphysical Poets*, 1921), у якому Еліот високо оцінив антиромантичні й інтелектуальні порівняння тих, до кого С. Джонсон і його сучасники ставилися не дуже схвально, з'явилося у тижневикі *The Times Literary Supplement* 20 жовтня 1921 р.

починали серйозно вивчатися. Цей перелік метафізичних властивостей був багаторазово повторений і зробився певною константою, без якої неможливо обійтися у зверненні до поезії метафізиків [див.: 24]. Але, перелічені через кому, властивості такої поезії описово мертві; приведені у взаємодію, вони легко можуть бути розгорнуті в смисловий ряд, що є, за словами американського літературознавця Е. Майнера, «історією її розвитку» [20, с. 9]. Йдеться про такі риси стилю метафізичної поезії, як «міцний рядок» (strong line), «гостре» слово, змістовна насиченість, складна метафора-концепт (conceit).

Уточнене визначення останньої складової частини як ключового стилістичного елемента метафізичної лірики запропонував американський дослідник Дж. Сміт у статті «Про метафізичну поезію» (On Metaphysical Poetry, 1933 [див.: 22]), де, крім іншого, акцентується увага на принциповій різниці між метафізичною і власне філософською поезією, окреслюються особливості світогляду метафізиків й наголошується на катастрофічності світосприйняття метафізичних авторів, що поєднується у них із прагненням до систематизації. Функціонуванню концепту в метафізичній поезії приділяла увагу й американський філолог Х. Вайт у монографії «Поети-метафізики: дослідження релігійного досвіду» (The Metaphysical Poets: A Study in Religious Experience, 1936 [див.: 27]). Там само дослідниця однією з перших здійснила комплексний аналіз творів англійських метафізиків XVII ст., торкаючись метафізичної проблематики в контексті епохи, відзначаючи інтелектуальну основу поезії митців та атмосферу релігійної несамовитості, в умовах якої творили поети.

Зрештою, саме завдяки західним літературознавчим студіям відбувається введення метафізичної поезії до світової дослідницької практики, оформлюються ключові характеристики цього літературного феномену, англійська «метафізична школа» посідає гідне місце в європейській поетичній традиції XVII ст.

Щодо вітчизняної філології, то тут особливу роль в освоєнні творчої спадщини метафізиків відіграла монографія А.М. Горбунова «Джон Донн и английская поэзия XVI – XVII веков» (1993) [4], а також видана вченим дещо раніше антологія метафізичної поезії з великою насиченою передмовою і коментарями, де метафізики постають поетичною «школою», творчі прагнення якої розглядаються в літературному контексті епохи. У сферу дослідницької уваги потрапляє не лише Дж. Донн як центральна фігура цього напрямку, а й інші поети-метафізики. Зазначені праці, як і опубліковане у той самий період монографічне дослідження С.О. Макуренкової [6], відзначають перше наближення вітчизняної науки до багатогранного феномену метафізичної поезії, що знайшла своє вираження у світоглядних парадигмах «школи Донна».

В Україні такі дослідження стосуються здебільшого українського вектора барокової літератури взагалі (Д.І. Чижевський, Д.С. Наливайко, В.І. Кречетень, А.М. Макаров) та метафізичної поезії зокрема (О.П. Яковина). Втім, серед найновіших розвідок, присвячених вивченню метафізичної поезії як історико-літературного феномену, можна назвати монографію Т.М. Рязанцевої «Стихія в системі» (2014), у якій окреслено загальну схему розвитку метафізичної лірики у річищі європейського літературного дискурсу XVII – першої половини XX ст. Українська дослідниця наголошує, що метафізична поезія є рекурентним явищем, а його активізація відбувається «лише

в часи великих цивілізаційних переломів» [8, с. 313]. Зазначимо, що питання спадкоємності та рецепції традицій, закладених «школою Донна», нерідко потрапляють у фокус сучасних наукових досліджень: М.В. Громова (2014), О.І. Половинкіна (2006), О.О. Іконнікова (2002).

Зайвим свідченням зацікавленості літературознавчої науки поезією метафізиків і особливостями функціонування метафізичного в літературі є постійні спроби віднайти адекватну заміну термінові «метафізичне». Сьогодні найрозлогіший ряд потенційних синонімів запропонував британський дослідник Дж. Саммерс – філософське (philosophical), теологічне (theological), чуттєве (sensual), скептичне (skeptical), неприборкане (passionate), таке, що руйнує ілюзії (disillusioned) [23, с. 14]. Відзначимо, що спостерігається і тенденція до створення нових найменувань для авторів «метафізичної школи», яких продовжують називати то «духовними поетами», митцями «теологічної школи», то «поетами-містичами», «творцями поезії «чарівного скла», то «дотепниками» тощо [див.: 3, с. 9]. Проте наразі найбільш вдалим видається власне термін «метафізичний» внаслідок набутого ним значеннєвого наповнення. Греко-латинський варіант лексеми з філософськими конотаціями *metaphysica*, активізація якого в англійській мові відбулася саме на початку XVII ст. із зародженням нової поетичної традиції, надзвичайно влучно описує її зміст.

Привертає увагу той факт, що частина дослідників взагалі не вважає виправданим вживання поняття «школи» в контексті творчості перших метафізиків. Так, на думку сучасних російських філологів О.Ю. Полякова та В.А. Лукова, поняття це стосовно метафізичних поетів досить умовне, оскільки вони ніколи не об'єднувалися й не створювали спільних маніфестів, і їхні естетичні та художні орієнтації значно варіювалися. Різною була і рецепція творчості Донна, хоча в цілому метафізичні поети сприйняли ліричну енергійність його віршів, заснованих на індивідуальному переживанні дійсності, запозичили його стильові прийоми, пристрась до парадоксальних образів-концептів, символіки [7].

Суголосною, але більш категоричною здається позиція укладачів 7 видання «Нортонівської антології англійської літератури» (The Norton Anthology of English Literature: The Major Authors, 2001), у якій зазначається, що «школа» метафізичної поезії формально ніколи не існувала, особливості її поетики, які перераховуються літературознавцями, стосуються загалом лише Донна, а власне термін «метафізики» видається значною перешкодою для розуміння творчості цих занадто різних поетів [див.: 25, с. 601].

Варто погодитися, що сьогодні дійсно не існує усталеної думки щодо персонального складу «метафізичної школи», як і, власне, щодо трактування терміна «метафізична поезія», її типологічних параметрів. А отже, визначити належність того чи іншого поетичного пасажу до спадщини «школи» і вирішити, хто з авторів у яких творах і якою мірою слідує її практиці, – виключно складне завдання. Зокрема, проф. К. Барроу в статті для Оксфордського національного біографічного словника (Oxford Dictionary of National Biography) «центральними фігурами» цього напрямку називає Дж. Донна, Дж. Герберта, Г. Воена, Р. Крешоу, Е. Марвелла [13]. Проф. Г. Блум [16] і П. Негрі [19] додають до цієї поважної когорти Т. Траерна, а у працях вітчизняних дослідників, зокрема Р.М. Самаріна [9], не останнє місце посідає постать Ф. Кверлза². В антологіях більш ранніх років рамки «метафізичної школи» значно розширювалися. Так

² Втім, риси метафізичного у поезії Кверлза вбачав і один із перших дослідників «школи» у XX ст. Артур Нетеркот.

проф. Г. Грісон [18] до метафізиків зараховував Т. Кер'ю, Дж. Саклінга, Р. Лавлейса, які сьогодні відомі під назвою поетів-кавалерів (Cavalier Poets). Проф. Х. Гарднер збила під одну обкладинку «Метафізичних поетів» (The Metaphysical Poets [24]) тих письменників XVII ст., які, хоч ніколи й не об'єднувалися в одну «школу», мали, на її думку, у своїй творчості метафізичні аргументи. У збірці, окрім деяких другорядних метафізиків (minor metaphysical poets), тобто поетів, у творчості яких метафізична лінія не була домінантною (Дж. Мільтон, В. Девенант, Р. Саутвелл, А. Каулі, Г. Кінг, Е. Герберт), представлені роботи і т. зв. протометафізиків (В. Шекспір, В. Релі).

Отже, спираючись на поширені у сучасному літературознавчому дискурсі уявлення, серед найрепрезентативніших майстрів «метафізичної школи», окрім її видатного засновника, можна виокремити таких віртуозів поетичного слова, як Джордж Герберт (George Herbert, 1593–1633), Генрі Воен (Henry Vaughan, 1621–1695), Річард Крешоу (Richard Crashaw, 1613–1649), Ендрю Марвелл (Andrew Marvell, 1621–1678), Френсіс Кверлз (Francis Quarles, 1592–1644).

Примітно, що майже всі вони в різні періоди життя потерпали від серйозної духовної кризи, викликані певними подіями в історії тогочасної Англії. Так, Донн від самого дитинства виховувався в дусі католицизму, що водночас не завадило йому перейти у лоно протестантизму; батько Крешоу був пуританським проповідником; родина Марвелла також симпатизувала пуританам, однак у 1638 р. поет майже остаточно вирішує звернутися до католицького віросповідання, але під тиском батька відмовляється від цього кроку. Тож можна говорити про те, що конфесійна боротьба і державна політика Англії XVII ст. сприяли прояву власне метафізичного в поезії, спершу виключно в англійській: поети намагалися знайти опору в метафізичному як у певній перехідній ланці до релігійної віри та керувалися прагненням до християнського ідеалу, а не сповіданням духовних принципів окремої конфесії [див.: 3, с. 9]. Тому метафізичне начало може розглядатися як *ідеальна форма дисимуляції власної конфесійної релігійності*.

Цікаво, що, на переконання західної критики, метафізичний спосіб бачення світу, запропонований англійськими поетами XVII ст., за своїми хронологічними й експериментальними рамками досі вписується в систему барокових умонастроїв. Питання тотожності барокового й метафізичного залишається не до кінця з'ясованим. Так, Р.М. Самарін, оскаржуючи думку німецьких і американських літературознавців, які висували теорію універсального бароко, що функціонує й у французькій літературі, зараховуючи сюди преціозників, і в літературі англійській, заносячи у розряд барокових письменників Донна та інших метафізиків, вважає, що якщо і є підстави розглядати ці явища в плані бароко, то з серйозними застереженнями, а відтак «простіше буде залишити преціозних авторів і англо-католицьку школу поетів під старими та звичними назвами. Прагнення приєднати їх до дійсно барокової позиції маринізму і культуранізму та до деяких творів німецької літератури, <...> близької бароковому мистецтву католицьких країн, веде до значного спрощення, нехтування національною специфікою розвитку <...> літератур XVII ст.» [12, с. 63–64]. Видається, що у визначенні поетів «метафізичної школи» як носіїв виключно барокової ідеології дійсно спостерігається певна редуція їхніх досягнень, що надалі стали надбанням світової літератури. Втім, Самарін припускається термінологічної помилки, називаючи «школу» поетів-метафізиків англо-католицькою. Якщо уточнити релігійну

орієнтацію Донна і його послідовників, то «школу» правомірніше називати англійською (через прийняття більшістю поетів цього віросповідання), ніж об'єднувати в одному визначенні протилежні релігійні конфесії – католицизм і протестантизм (у лоні якого й зародилася Англійська церква).

У будь-якому разі «метафізична школа» втілила естетику бароко в її англійському варіанті. Поетиці «школи» притаманні абстрактність, дисгармонійність, формалізм, втілений у понятті *conceit* – витонченій метафорі, яка може виступати певним ідентифікатором метафізичних творів, що знаходить підтвердження в працях американського компаративіста Ф.Дж. Варнке [див., зокрема: 26, с. 262].

Дж. Сміт також вважав *conceit* найважливішим елементом адекватного відтворення парадоксів метафізиків, слушно зауважуючи, що у метафорі такого типу протилежності «парадоксально підтримують, доповнюють, але водночас і заперечують одна одну» [22, с. 274–275].

В есе «Поети-метафізики» Т. Еліот стверджував, що «складно знайти конкретний приклад вживання метафори, порівняння чи іншого концепту, спільного для всіх цих поетів одночасно, який водночас був би важливим елементом стилю, що дозволяє виділити їх в окрему групу» [14, с. 281].

За спостереженням І.О. Шайтанова, метафізична поезія намагається зв'язати в межах одного тексту непок'єднані сфери досвіду. Метафізична метафора нічого не відкидає, вона розкривається відповідно до власної доказової логіки, що можна простежити чи не в кожному вірші. Саме в цьому і проявляється характерне для бароко «нанизування» метафор одна на одну, складність аргументації і контекстуальна завуальованість [11, с. 93]. Метафізичний вислів, на думку дослідника, втягує в поле тексту значне асоціативне коло понять, думок, доктрин, наукових теорій, концепцій. Цим саме і пояснюється одночасна релігійність, науковість і складність англійського бароко, представленого метафізиками.

Британський критик і поет В. Емпсон, оскаржуючи думку авторитетної американської дослідниці Р. Тьюв, відомої своїм трактуванням метафізичної образності як певної характеристики всієї епохи, а не лише однієї поетичної «школи», також стверджує, що концепт за своєю природою не може бути визнаний одиничним зрушенням словесного значення і є метафорично розгорнутим аргументом, який залучає безліч відповідних асоціацій [15, с. 64]. Акцент на зв'язках об'єктів тут є, з одного боку, виявом барокового світовідчуття, яке не припускає можливості безпосереднього наближення до істини, але дозволяє побачити її через призму аналогій, з іншого ж боку, визнання можливості взаємодії об'єктів є зайвим свідченням динаміки поезії такого типу.

Іншими словами, метафізичний концепт – ідеальне втілення однієї з найпоширеніших теорій про природу метафори – «теорію взаємодії» Макса Блека, оскільки метафора такого типу не просто заміщає одне предметне значення іншим, а й прагне до зближення смислових сфер, «систем загальноприйнятих асоціацій», дозволяючи їм вільно обмінюватися ознаками і припускаючи їхню спорідненість [див.: 11, с. 466].

Метафізичну поезію, безумовно, можна вважати інтелектуальною, оскільки саме інтелект дозволяє сполучати далекі, на перший погляд, ідеї, проводити паралелі, створювати порівняння, вести парадоксальні міркування і на їхній основі робити певні філософські висновки. Наважимось припустити, що будь-яка справжня поезія має в собі філософське начало,

оскільки прагне пізнати непізнаване. Філософія і поезія поєднуються в інтуїції, що є їхньою спільною основою, і тому, на думку М. Хайдеггера, «саме художній твір розкриває буття істинного» [10, с. 117]. Отже, поезія – це становлення і справдження істини, головне джерело метафізики і генератор її ідей.

Філософська й метафізична поезія – нетотожні поняття. Метафізична поезія є художнім відображенням особливого способу світосприйняття, за якого, узагальнюючи висловлювання Дж. Сміта, можна сказати, що *світ повний проблем* [див.: 22, с. 265]. У такому вимірі, де безладність і розрізненість навколишнього буття постають наслідком потужної духовної, аксіологічної кризи, крахом минулих ідеалів, розгублена й полишена на самоті в неозорому космосі людина приречена зносити неминучі біль і страждання, а справжню істинність і цінність життя можна пізнати, лише трансцендуючи за межі реального. Завдяки цьому метафізична поезія контрастує на тлі власне філософської, екзистенціальні принципи якої походять із античних постулатів, і в якій впорядкованість і гармонійність світобудови заснована на чітких законах розуму й рівноваги, а *світ не є проблемою*.

Висновки. Метафізики цілком вміщуються в основне русло англійської поезії, а їхні «недоліки» слід оцінювати за їхніми ж правилами. Ці поети здобули достатньо похвали в епітетах, що натякають на деяку їхню обмеженість: метафізичні, вигадливі, туманні, незрозумілі... Хоча всі ці терміни стосуються їх так само, як і творів будь-якого серйозного поета. З іншого боку, не слід недооцінювати критику С. Джонсона, який під «гострим розумом» епохи бароко мав на увазі дещо серйозніше, ніж ми сьогодні.

Якщо визначити хронологію «метафізичної школи», то її початок пов'язують із поезією Дж. Донна та з виходом у світ збірки *Poems* (1633), а завершення – з віршами Е. Марвелла. Опублікування єдиної збірки останнього (*Miscellaneous Poems*, 1681), як і видання творів Донна, відбулося вже після смерті автора. Таким чином, можна вивести приблизний час, протягом якого творили перші метафізики: близько 80 років – досить солідний термін для літературної «школи», митці якої ніколи не об'єднувалися і не проголошували спільних творчих маніфестів, однак, як виявиться пізніше, занадто мізерний, аби не бути надовго викресленими наступними поколіннями з розмаїтої палітри англійської літератури. Забута на чверть тисячоліття й реанімована Т. Еліотом лише на початку минулого століття метафізична поезія з її напруженим відчуттям часу, життя і смерті виявилася співзвучною атмосфері 1920-х рр. До того ж, «пізнання» Донна, Герберта, Кверлза, Воена, Крешоу, Марвелла проходило на загальній хвилі реабілітації бароко в європейській суспільній думці, в руслі того напрямку досліджень, що зближував за аналогією XVII і XX ст. Метафізична поезія, у якій художніх контурів набуває надматеріальна сутність буття, трансперсональний досвід її авторів, сполучення з духовним визначенням індивіда, продовжує залишатися актуальним предметом літературознавчих дискусій і у столітті XXI.

Література:

1. Безруков А.В. Метафізичні парадигми у творчості першого покоління англійських метафізиків (Дж. Донна, Дж. Герберта, Ф. Кверлза). *Science and Education a New Dimension. Philology. Budapest*, 2017. V (31). Issue 118. P. 12–15.
2. Безруков А.В. «Метафізична школа» в жанрово-стильовій панорамі англійської літератури XVII ст. *Література в контексті культури*. К., 2014. Вип. 24 (1). С. 14–19.
3. Безруков А.В. Метафізичний дискурс у контексті барокового мовного епохи. *Мова та література у полікультурному просторі: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Львів, 2016*. С. 8–10.
4. Горбунов А.Н. Джон Донн и английская поэзия XVI – XVII веков. М., 1993. 186 с.
5. Краткий словарь метафизической поэзии / сост. Е.А. Иконникова. Южно-Сахалинск, 2000. 96 с.
6. Макуренкова С.А. Джон Донн: поэтика и риторика. М., 1994. 207 с.
7. Поляков О.Ю., Луков В.А. Метафизическая школа. Информационный гуманитарный портал «Знание. Понимание. Умение». 2012. № 2. URL: http://www.zpu-journal.ru/e-zpu/2012/2/Poliakov-Lukov_Metaphysical-School/.
8. Рязанцева Т. Стихия в системі. Європейська метафізична поезія XVII – першої половини XX ст.: мотивно-тематичний комплекс, поетика, стилістика. К., 2014. 356 с.
9. Самарин Р.М. Донн и поэты-метафизики. История всемирной литературы. М., 1987. Т. 4. С. 181–183.
10. Хайдеггер М. Основные понятия метафизики. *Вопросы философии*. 1989. № 9. С. 116–122.
11. Шайтанов И.О. Уравнение с двумя неизвестными. Поэты-метафизики Джон Донн и Иосиф Бродский. Дело вкуса: книга о современной поэзии. М., 2007. С. 435–480.
12. XVII век в мировом литературном развитии / Н.И. Конрад, Б.Л. Рифтин, Р.М. Самарин и др. М., 1969, 508 с.
13. Burrow C. *Metaphysical poets*. Oxford Dictionary of National Biography. 2004. URL: <http://www.oxforddnb.com/view/theme/95605>.
14. Eliot T.S. *The Metaphysical Poets. Selected Essays*. L., 1951. P. 281–291.
15. Empson W. *Donne and the Rhetorical Tradition. Essays on Renaissance Literature*. N.Y., 1993. Vol. 1. P. 63–77.
16. *John Donne and the Metaphysical Poets* / ed. with an introd. H. Bloom. N.Y., 2010. 273 p.
17. Johnson S. *Life of Cowley. The Lives of the Most Eminent English Poets, with Critical Observations on Their Works* / ed. P. Cunningham. L., 1854. Vol. 1. P. 3–64.
18. *Metaphysical Lyrics and Poems of the Seventeenth Century: Donne to Butler* / sel., ed., with an essay H. Grierson. L., 1959 (reprint of the 1921 ed.). 244 p.
19. *Metaphysical Poetry: An Anthology* / ed. P. Negri. Mineola, N.Y., 2002. 224 p.
20. Miner E. *The Metaphysical Mode from Donne to Cowley*. Princeton, 1969. 291 p.
21. Navarro de Kelley E. *La poesia metafisica de Quevedo*. Madrid, 1973. 226 p.
22. Smith J. *On Metaphysical Poetry. Shakespearean and Other Essays*. N.Y., 1974. P. 262–278.
23. Summers J.H. *The Heirs of Donne and Jonson*. L., 1970. 198 p.
24. *The Metaphysical Poets* / sel., ed. H.L. Gardner. L., 1959. 336 p.
25. *The Norton Anthology of English Literature: The Major Authors* / gen. ed. M.H. Abrams. N.Y., L., 2001. 2870 p.
26. Warnke F.J. *Metaphysical Poetry and the European Context. Metaphysical Poetry* / ed. M. Bradbury, D. Palmer. Bloomington, L., 1971. P. 261–276.
27. White H.C. *The Metaphysical Poets: A Study in Religious Experience*. N.Y., L., 1966. 414 p.

Безруков А. В. Поэзия английских метафизиков XVII в.: история научного осмысления феномена и современные студии

Аннотация. В статье рассматриваются основные векторы научного овладения феноменом английской метафизической поэзии, с её возрождения в начале XX в. до сегодняшних дней. Ведь именно систематизация научных взглядов и прослеживание трансформаций научных установок относительно творчества литераторов «метафизической школы» способствует глубокому изучению уникальных стилевых парадигм метафизической поэзии, что может приблизить к пониманию грандиозной картины мира и способов передачи трансперсонального опыта, которым предаются художественные очертания в произведениях английских поэтов XVII в., – первооткрывателей метафизической образности.

Ключевые слова: метафизическая поэзия, феномен, научное осмысление, история, современное состояние, лирика, творец.

Bezrukov A. The 17th Century English Metaphysical Poetry: the History of Scientific Perception of the Phenomenon and Current Status

Summary. The article studies the main vectors of scientific perception of the English Metaphysical poetry from its resurgence at the beginning of the 20th century up to the present. The scrutiny of the scientific views and their transformation about the literary creativity of the Metaphysical School representatives promotes the thorough study of the paradigms of the metaphysical poetry style that can lead to the comprehension of an incredible world picture found there. This is manifested through the artistic expression of the authors' transpersonal experience in the works of the 17th century English poets, pioneers of the metaphysical imagery.

Key words: metaphysical poetry, phenomenon, scientific perception, history, current status, lyrics, poet.